

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Інститут підвищення кваліфікації педагогічних працівників
і менеджменту освіти
Кафедра наукових основ управління

До 300-річчя з дня народження Г. С. Сковороди

**Організація навчання в умовах використання
дистанційних освітніх технологій
(електронне видання)**

Харків – 2021

УДК 378.14:004.

За загальною редакцією Т. М. Хлебнікової.

Рекомендовано до друку редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 7 від 11.10.2021).

Тексти доповідей друкуються в авторській редакції.

Рецензенти:

Довженко Тетяна – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри початкової і професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кіриченко Світлана – кандидатка педагогічних наук, директорка Харківського лицю № 89 Харківської міської ради

Володимирівна Харківської області.

Організація навчання в умовах використання дистанційних освітніх технологій [Електронне видання] : матеріали методологічного семінару / За заг. ред. Т. М. Хлебнікової. Харків, 2021. 50 с.

Збірник підготовлено за матеріалами науково-методологічного семінару, що розкривають дистанційне навчання як сучасну освітню технологію, обґрунтовують організаційно-педагогічні умови застосування системи дистанційного навчання в процесі підготовки магістрів із менеджменту, описують методологічні та методичні проблеми його впровадження в освітній процес ЗВО. Навчальне видання стане в пригоді викладачам системи вищої освіти, у тому числі післядипломної, перепідготовки кадрів, дозволить їм упорядкувати й оптимізувати власну діяльність під час роботи зі здобувачами освіти другого (магістерського) рівня.

Видано за рахунок авторів.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021.

ЗМІСТ

Черновол-Ткаченко Р. І. Використання сервісів дистанційної освіти у виші	4
Хлебнікова Т. М. Організаційно-педагогічні умови застосування дистанційного навчання в процесі підготовки магістрів із менеджменту	11
Гречаник О. Є. Використання аудіовізуальних засобів у процесі дистанційного навчання	23
Мармаза О. І. Організаційно-педагогічні аспекти дистанційної форми навчання майбутніх менеджерів	30
Темченко О. В. Вплив технологій дистанційного навчання на якість підготовки майбутніх менеджерів	44

адаптуватися до технологічного прогресу й сучасних реалій у вищій школі.

Цілком погоджуємось із колегами А. Прокопенком, Є. Підчасовим, В. Москаленком, С. Доценко, В. Лебедевою, що основною компетентністю сучасного фахівця є цифрова компетентність, оскільки вона сприяє досягненню інших компетентностей, зокрема правової, мовної та культурної обізнаності, вміння навчатися, співпрацювати, використання соціальних мереж та створення ресурсів в освітній та науковій сфері, що ця компетентність належить до «навичок ХХІ століття», якими мають володіти всі громадяни для забезпечення їх активної участі в житті суспільства [2, с. 5].

Водночас, як зазначають Л. Васильченко та В. Шевченко, аналіз комп'ютерно орієнтованих дидактичних матеріалів виявив дві негативні ознаки – програмно-педагогічні засоби або надто примітивні, або, навпаки, надто академічні й відірвані від реальності [1, с. 4].

Отже, відкритими для подальших наукових та прикладних досліджень залишаються проблеми організації та змісту навчального процесу в умовах дистанційної освіти.

Література

1. Васильченко Л. В., Шевченко В. Л. Основи дидактичного проектування комп'ютерно-орієнтованих навчальних комплексів : наук.-метод. посіб. Харків : Основа, 2009. 208 с.
2. Технології дистанційного навчання: методологія створення та супроводу навчальних курсів : навч. посіб. / Прокопенко А. І. та ін. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди ; Мітра, 2019. 81 с.

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Темченко О. В.

Система вищої освіти України сьогодні орієнтується на входження у світовий освітній простір, що супроводжується значними змінами освітньої парадигми.

Науковці пропонують новий зміст, підходи в навчанні, кардинально змінюється педагогічний менталітет.

Як викладачеві, так і здобувачу освіти слід орієнтуватися в широкому спектрі сучасних інноваційних технологій, ідей і шкіл. Без володіння новітніми освітніми технологіями бути професійно грамотним фахівцем практично неможливо.

Такі поняття, як «педагогічна технологія», «освітня технологія», «технологія навчання», «технології в освіті», стали широко вживаними. Проте їх трактування часто різняться і залежить від того, як саме автори уявляють структуру та компоненти освітнього процесу.

Якщо звернутися до походження терміну «технологія», то воно буквально означає «знання обробки матеріалу». Сам же технологічний процес передбачає певну послідовність операцій з використанням необхідних засобів та умов для отримання продукту, що відповідає наперед заданим характеристикам і параметрам.

Що стосується соціальної технології, то вихідним і кінцевим продуктом у ній виступає людина, а основним змінам піддаються її фізичні, психічні або особистісні характеристики. На думку М. Кларіна педагогічна технологія, як соціальна, представляє собою системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей [2].

Освітні технології, що відображають загальну стратегію розвитку освіти, загального освітнього простору, призначені для – прогнозування розвитку освіти, його конкретне проектування та планування, передбачення результатів, а також визначення стандартів, відповідних освітнім цілям [4].

Що стосується навчальної технології, то вона вказує на шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах відповідного навчального предмета, теми, питання. Зокрема такими технологіями є; предметне навчання, ігрова технологія, проблемне навчання, інформаційні технології, технологія використання опорних схем, конспектів, класичне лекційне навчання, навчання за допомогою аудіовізуальних технічних засобів, система «консультант», система «репетитор», дистанційне навчання, комп'ютерне навчання.

Як вважає Д. Маркозова, суттєве поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій в освітню практику є наслідком інформатизації

суспільства та постійного зниження вартості послуг на використання глобальної мережі Internet [3]. Результатом цього стала поява досить перспективної, орієнтованої на індивідуалізацію нової освітньої технології – дистанційного навчання.

В умовах світової фінансової кризи, скорочення витрат на освіту, розповсюдження вірусу Covid-19 з березня місяця 2020 року, коли всі країни почали запроваджувати карантинні заходи, закрити на невизначений час усі освітні заклади, перехід на дистанційний освітній процес став не лише актуальним, а й реальним.

Питання повноцінного впровадження дистанційної форми освіти в системі вишів стало проблемою дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Вони базуються на методологічних працях С. Архангельського, Ю. Бабанського, С. Гончаренка, М. Махмутова, Є. Полота, В. Сагарди, Л. Виготського, П. Гальперіна, Г. Костюка, О. Матюшкіна, Н. Тализіної та інших науковців.

Питання впровадження технологій ДО в зарубіжних країнах, перспективи розвитку ДН досліджували Дж. Андерсон, Ст. Віллер, Т. Едвард, Р. Клінг та інші.

Проблеми формування системи дистанційного навчання вивчали, зокрема, такі науковці: Б. Ананьєв, Г. Балл, С. Батишев, В. Биков, О. Глазунова, М. Данилов, Н. Думанський, В. Виготський, О. Кірсанов, Г. Кравцов, Ч. Куписевич, В. Кухаренко, Г. Молодих, Н. Морзе, К. Обухова, І. Огородніков, В. Олійник, О. Пехота, Л. Романишина, О. Самойленко, П. Сікорський, Н. Сиротенко, І. Харламов та інші.

Педагогічне й інформаційне забезпечення дистанційного навчання стало предметом досліджень Н. Львівського, Дж. Мюллера, А. Огур, Дж. О'роурке, Д. Парріша, Р. Філіпса, Н. Хара.

Дистанційна освіта розглядається, як:

- особлива, досконала форма, що поєднує елементи очного, очно-заочного, заочного навчання на основі нових інформаційних технологій і систем мультимедіа;
- комплекс освітніх послуг, що надається широким верствам населення в

країні та за кордоном за допомогою спеціалізованого інформаційного освітнього середовища, яке базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані (супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок тощо);

- нова форма організації освіти, заснована на використанні персональних комп'ютерів, електронних підручників і засобів телекомунікацій, які становлять якісно нову технологію навчання.
- технологія, що базується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створює за допомогою сучасних телекомунікацій інформаційне освітнє середовище для доставки навчального матеріалу та спілкування.

Характерними рисами дистанційної освіти:

- гнучкість (можливість займатися в зручний для себе час, у зручному місці й темпі, оскільки час для освоєння дисципліни не регламентований);
- модульність (можливість формувати навчальний план, що відповідає індивідуальним або груповим потребам, з набору незалежних навчальних курсів-модулів);
- паралельність (паралельне з професійною діяльністю навчання, тобто навчання без відриву від виробництва);
- охоплення (одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації (електронних бібліотек, банків даних, баз знань тощо) великої кількості здобувачів освіти);
- економічна ефективність (ефективне використання навчальних площ, технічних і транспортних засобів, концентроване й уніфіковане подання навчальної інформації та мультидоступ до неї знижують витрати на підготовку фахівців);
- технологічність (використання в освітньому процесі новітніх досягнень інформаційних технологій);
- координаційна роль викладача (ДО розширює й оновлює роль викладача, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно вдосконалювати курси викладання);

- соціальна рівноправність (рівні можливості отримання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, елітарності та матеріального забезпечення здобувача освіти (у більшості випадків одержання освіти в дистанційному режимі набагато дешевше, ніж у традиційному));
- інтернаціональність (експорт та імпорт світових досягнень на ринку освітніх послуг) [5].

До основних принципів дистанційної освіти відносять: гуманізм, пріоритетність педагогічного підходу при проектуванні освітнього процесу в дистанційному режимі, застосуванні нових ІТ, забезпечення захисту інформації, мобільність та інші.

Таким чином, дистанційна освіта є формою навчання, рівноцінною стаціонарній, вечірній, заочній та екстернатом, що реалізується, зазвичай, за технологіями дистанційного навчання. ДО ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання. Вона призначена для широких верств населення, незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я. ДО дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту, підвищувати кваліфікацію.

Технології ДО навчання містять роботу з електронними підручниками, електронною поштою, тематичними форумами й чат-конференціями, вебінарами.

Зокрема, електронний підручник використовується для самостійного опрацювання теоретичного матеріалу з дисципліни, вебінари забезпечують двосторонню передачу, оброблення, перетворення й подання інтерактивної інформації на відстань в реальному режимі часу (частіше вони використовуються для донесення навчального матеріалу, тому що в цій системі мінімізовано зворотній зв'язок з аудиторією). Зворотній зв'язок, здебільшого, відбувається через чат, де можна задати питання викладачеві в процесі вебінару та після його закінчення. Вебінари дозволяють проводити онлайн-презентації, сумісно працювати с документами й додатками, синхронно переглядати сайти, відеофайли й зображення. Такі технології застосовують для онлайн-зустрічей і

співпраці викладачів та здобувачів освіти в режимі реального часу через Інтернет. У процесі опанування навчальним матеріалом доцільно використовувати тематичні форуми, де можна залишити запитання й коментарі. На відміну від очних, заочні консультації за допомогою дистанційних технологій можна проводити різними способами (найчастіше, це робиться через чат, проте з метою консультацій можна використовувати форум та електронну пошту). Після вивчення навчального матеріалу проводять аудиторні й позааудиторні контрольні засоби з метою перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти [1].

Постійний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, зростання їх освітнього потенціалу та, відповідно, підвищення вимог до професійної компетентності менеджера висувають потребу в запровадженні технологій дистанційного навчання як засобу професійного навчання майбутніх менеджерів, потреба у формуванні та розвитку навичок самоосвітньої діяльності та самоорганізації майбутніх керівників.

Майбутній менеджер освіти, у ході навчання якого використовують дистанційні технології, отримує подвійні знання: насамперед, він самостійновивчає матеріал, який необхідний йому для подальшої професійної діяльності, окрім того він, має можливість побачити шляхи представлення інформації за допомогою сучасних технологій, які можливо використовувати в майбутній діяльності. Організаційна побудова дистанційного навчання вимагатиме формування у нього в процесі навчання у вищі відповідної готовності до виконання цих нових освітніх функцій.

У процесі навчання майбутніх менеджерів освіти використовується платформа дистанційного навчання Moodle, яка є системою управління навчання, що зорієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та здобувачем освіти.

Система Moodle забезпечує:

- вибір зручного часу і місця для навчання як для викладача, так і для здобувача освіти;
- міцне засвоєння знань;
- контакт викладача зі здобувачем освіти по мірі необхідності;

- індивідуалізацію навчання;
- економію затрат часу й коштів.

Однак, її використання потребує й відповідної підготовки й відповідного ставлення до роботи на цій платформі як викладача, так і здобувача освіти.

Діяльність викладача має бути творчою, методи викладання в основному слід обирати проблемні, використовувати активні форми навчання. Істотно змінюється характер взаємодії викладача та здобувача освіти, відбувається переорієнтація на рівноправну колективну навчальну роботу. Для викладача ключовим є зміна ролі «мудреця на трибуні» на роль «провідника», бо саме він має вказати на джерела інформації, спрямувати освітній процес у потрібне русло, стимулювати активність здобувачів освіти, задавати критерії якості очікуваних результатів, відповідати на прислані здобувачами освіти запитання, репліки учасників електронних конференцій тощо.

Таким чином, технології дистанційного навчання позитивно впливають на якість підготовки майбутніх менеджерів, допомагаючи, насамперед, збільшити час і інтенсивність комунікації в освітньому просторі.

Література

1. Демкин В. П., Можаяева Г. В. Организация учебного процесса на основе технологий дистанционного обучения : учеб.-метод. пос. URL: <http://ido.tsu.ru/ss/?unit=216&page=629> (дата звернення: 20. 11. 2020).
2. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе: анализ зарубежного опыта. Москва : Просвещение, 1989. 280 с.
3. Маркозов Д. О. Дистанційне навчання як інноваційна форма освіти. URL:http://www.rusnauka.com/24_PNR_2009/Pedagogica/50819.doc.htm(дата звернення: 20. 11. 2020).
4. Педагогічні технології у вищому навчальному закладі.URL: <http://www.edudirect.net/sopids-521-1.html> (дата звернення: 20. 11. 2020).
5. Ястулайтис В., Самсонова Л. Знання приобрести, и ... дистанцію приобрести. *Персонал*. 2000. № 2. С. 88–94.